

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (devintoji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. balandžio 2 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Laisvas darbuotojų judėjimas – Reglamentas (ES) Nr. 492/2011 – Pasienio darbuotojų vaikai – Socialinės lengvatos – Mokyklinio transporto išlaidų atlyginimo sistema – Reikalavimas turėti gyvenamąją vietą federalinėje žemėje – Išlaidų neatlyginimas vaikams, lankantiems mokyklą šioje federalinėje žemėje, bet gyvenantiems kitoje nei lankomos mokymo įstaigos buvimo valstybėje narėje – Išlaidų neatlyginimas šalies piliečiams, gyvenantiems kitose federalinėse žemėse“

Byloje C-830/18

dėl 2018 m. gruodžio 11 d. *Oberverwaltungsgericht Rheinland-Pfalz* (Reino krašto-Pfalco žemės apeliacinis administracinis teismas, Vokietija) nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. gruodžio 28 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Landkreis Südliche Weinstraße

prieš

PF ir kt.,

dalyvaujant

Vertreter des öffentlichen Interesses,

TEISINGUMO TEISMAS (devintoji kolegija),

kurių sudaro kolegijos pirmininkas S. Rodin, teisėjai D. Šváby ir N. Piçarra (pranešėjas),

generalinis advokatas M. Szpunar,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Europos Komisijos, atstovaujamos C. Hödlmayr ir B.-R. Killmann,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: vokiečių.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 492/2011 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Sąjungoje (OL L 141, 2011, p. 1) 7 straipsnio 2 dalies išaiškinimo.
- 2 Prašymas pateiktas nagrinėjant PF ir *Landkreis Südliche Weinstraße* (Südliche Weinstraße apskritis) ginčą dėl federalinės žemės pareigos atlyginti pasienio darbuotojų vaikų mokyklinio transporto išlaidas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Reglamento Nr. 492/2011 3–5 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:
 - „(3) Reikėtų, kad būtų numatytos nuostatos, kurios įgalintų siekti [SESV] 45 ir 46 straipsniuose, susijusiuose su judėjimo laisve, nustatytų tikslų.
 - (4) Judėjimo laisvė yra pagrindinė darbuotojų ir jų šeimos narių teisė. <...> Turi būti pripažinta teisė visiems valstybių narių darbuotojams vykdyti norimą veiklą Sąjungoje.
 - (5) Ši teisė turėtų būti vienodai taikoma nuolatiniais, sezoniniais ir pasienio darbuotojams bei tiems, kurie vykdo savo veiklą teikdami paslaugas.“

- 4 Šio reglamento 7 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Darbuotojui, jei jis yra valstybės narės pilietis, negali būti sudarytos skirtingos įdarbinimo ir darbo sąlygos, nei tos valstybės narės, kurioje jis dirba, piliečiams dėl jo pilietybės, ypač nustatant darbo užmokestį ir atleidžiant iš darbo, o jam tampant bedarbiu – jį grąžinant arba vėl priimant į darbą.

2. Jis naudojasi tomis pačiomis socialinėmis ir mokesčių lengvatomis, kaip ir vietiniai darbuotojai.“

- 5 Minėto reglamento 10 straipsnyje numatyta:

„Valstybės narės piliečio, dirbančio arba dirbusio kitos valstybės narės teritorijoje, vaikai priimami į tos valstybės bendrojo lavinimo, pameistrystės ir profesinio mokymo mokyklas tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos valstybės piliečiai, jeigu šie vaikai gyvena jos teritorijoje.

Valstybės narės stengiasi, kad tokiems vaikams būtų sudarytos kiek įmanoma geresnės sąlygos lankyti pirmiau minėtas mokyklas.“

Vokietijos teisė

- 6 2004 m. kovo 30 d. *Rheinland-pfälzisches Schulgesetz* (Reino krašto-Pfalco žemės mokyklinio ugdymo įstatymas) (*GVBl. RP* 2004, p. 239), paskutinį kartą iš dalies pakeisto 2016 m. vasario 16 d. įstatymo 10 straipsniu (*GVBl. RP* 2016, p. 37), 56 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Mokslas mokykloje privalomas visiems vaikams, paaugliams ir jaunuoliams, kurių nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra Reino krašto-Pfalco žemėje; ši nuostata nekliudo taikyti tarptautinės teisės nuostatų ir tarptautinių susitarimų.“

7 Šio įstatymo 69 straipsnyje dėl mokyklinio transporto nustatyta:

„1. Apskritys ir apskritims nepriklausantys miestai vykdo privalomąją savivaldybių užduotį pasirūpinti moksleivių vežimu į jų teritorijoje esančias pradinės mokyklas ir specialiųjų poreikių turintiems vaikams skirtas mokyklas, jei šių moksleivių gyvenamoji vieta yra Reino krašto-Pfalco žemėje ir jie dėl pagrįstų priežasčių negali atvykti į mokyklą nesinaudodami transporto priemone.

Tas pats taikoma vežimui

1) į artimiausią realinę mokyklą [*Realschule plus*] <...>

Tuo atveju, kai lankoma mokykla yra ne Reino krašto-Pfalco žemės teritorijoje, transporto išlaidas apmoka ta apskritis ar apskričiai nepriklausantis miestas, kurio teritorijoje yra moksleivio gyvenamoji vieta.

2. Kelionė į mokyklą nesinaudojant transporto priemone dėl pagrįstų priežasčių negalima, jei ji yra ypač pavojinga arba jei trumpiausias ne ypač pavojingas kelias pėsčiomis nuo namų iki pradinės mokyklos viršija du kilometrus, o nuo namų iki realinės mokyklos [*Realschule plus*] <...> viršija keturis kilometrus. <...> <...>

3. Jei lankoma ne artimiausia mokykla pagal 1 dalies [antros pastraipos pirmą sakinį], dengiama tik ta išlaidų dalis, kuri būtų dengiama kaip kelionės į artimiausią mokyklą išlaidos. Nustatant artimiausią mokyklą atsižvelgiama tik į mokyklą su pirmąją pasirinkta užsienio kalba. <...>

4. Ši užduotis daugiausia vykdoma padengiant reikiamas kelionės viešuoju transportu išlaidas. Jei susisiekimas viešuoju transportu dėl pagrįstų priežasčių nėra įmanomas, turi būti naudojami mokykliniai autobusai. Dengiama tik ta išlaidų kitoms transporto priemonėms dalis, kuri susidarytų pagal pirmą sakinį.“

8 1995 m. lapkričio 17 d. *Rheinland-pfälzisches Landesgesetz über den öffentlichen Personennahverkehr* (Reino krašto-Pfalco žemės vietos viešojo keleivinio transporto įstatymas) (*GVBl. RP* 1995, p. 450), paskutinį kartą iš dalies pakeisto 2015 m. gruodžio 22 d. įstatymo 12 straipsniu (*GVBl. RP* 2015, p. 516), 5 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Už vietos viešąjį keleivinį transportą pagal 1 straipsnio 2 dalies 1 punktą atsako apskritis ir apskritims nepriklausantys miestai. Ši užduotis vykdoma kaip fakultatyvioji savivaldybių funkcija, atsižvelgiant į finansines galimybes. <...>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 9 Vokietijos pilietybę turintis PF gyvena Prancūzijoje su savo tėvais, taip pat Vokietijos piliečiais. Jis lanko realinę mokyklą Vokietijos Reino krašto-Pfalco federalinės žemės Südliche Weinstraße apskrityje. Jo motinos darbo vieta taip pat yra Vokietijoje.
- 10 Iki 2014–2015 mokslo metų PF mokyklinio transporto išlaidas dengė apskritis, kurioje jis lankė mokyklą. 2015 m. birželio 16 d. raštu apskrities administracija pranešė, kad remiantis Reino krašto-Pfalco žemėje galiojančiais teisės aktais nuo 2015–2016 mokslo metų PF mokyklinio transporto išlaidos nebebus atlyginamos. Pagal šiuos teisės aktus apskritis turi užtikrinti mokyklinį transportą tik šioje federalinėje žemėje gyvenantiems moksleiviams.

- 11 Dėl šio sprendimo PF pareikštas prieštaravimas buvo atmestas. Dėl šio atmetimo jis pateikė skundą *Verwaltungsgericht Neustadt an der Weinstraße* (Neustadt an der Weinstraße administracinis teismas, Vokietija). Šis teismas skundą tenkino, nes manė, kad PF, kaip pasienio darbuotojo vaikas, turėjo teisę į mokyklinio transporto išlaidų atlyginimą pagal Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalį.
- 12 Dėl šio sprendimo apskritis padavė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam *Oberverwaltungsgericht Rheinland-Pfalz* (Reino krašto-Pfalco žemės apeliacinis administracinis teismas). Šis teismas siekia išsiaiškinti, ar nuostata, kaip antai Reino krašto-Pfalco žemės mokyklinio ugdymo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies antros pastraipos 1 punktas, pažeidžiama Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalis.
- 13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, pastaroji nuostata taikoma jo nagrinėjamoje byloje. Jis mano, pirma, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas mokyklinio transporto išlaidų atlyginimas yra socialinė lengvata, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalį. Antra, jis primena, kad pagal 1998 m. gegužės 12 d. Sprendimą *Martínez Sala* (C-85/96, EU:C:1998:217, 25 punktas) socialinėmis lengvatomis laikomos visos lengvatos – nesvarbu, susietos su darbo sutartimi, ar ne, kurios suteikiamos tos valstybės darbuotojams dėl objektyvaus jų, kaip darbuotojo, statuso ar dėl gyvenamosios vietos tos valstybės teritorijoje, todėl jų taikymo srities išplėtimas įtraukiant ir darbuotojus, kurie yra kitos valstybės narės piliečiai, gali palengvinti jų judėjimą.
- 14 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą, ar nagrinėjama nacionalinė nuostata lemia netiesioginę darbuotojų migrantų diskriminaciją, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalį.
- 15 Šiuo klausimu jis pabrėžia, kad Teisingumo Teismo anksčiau nagrinėtose bylose gyvenamosios vietos reikalavimas apėmė visą atitinkamos valstybės narės teritoriją. Nagrinėjamu atveju gyvenamosios vietos reikalavimas apima tik Vokietijos teritorijos dalį, todėl nacionalinė priemonė lemia, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama socialinė lengvata netaikoma beveik išimtinai šioje valstybėje narėje gyvenančių darbuotojų vaikams ir tik nedideliame darbuotojų migrantų vaikų skaičiui.
- 16 Vis dėlto, jei ši nacionalinė priemonė būtų pripažinta netiesiogiai diskriminuojančia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar ji galėtų būti pateisinama privalomuoju bendrojo intereso reikalavimu – būtinumu veiksmingai organizuoti švietimo sistemą. Šis teisėtas tikslas atitinka mokyklos lankymo pareigą, kuria siekiama užtikrinti teisę į mokslą, įtvirtintą 1948 m. gruodžio 10 d. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos priimtos Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 26 straipsnyje ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 14 straipsnyje.
- 17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad švietimo sistemos organizavimas neatsiejamai susijęs su teritorija, ir tai galėtų pateisinti pagrindinėje byloje nagrinėjamame teisės akte įtvirtintą gyvenamosios vietos reikalavimą. Šiuo aspektu jis remiasi Reglamento Nr. 492/2011 10 straipsniu, kuriame teisė lankyti bendrojo lavinimo mokyklą siejama su gyvenamąja vieta valstybės narės teritorijoje, kaip Teisingumo Teismas konstatavo 2013 m. birželio 13 d. Sprendime *Hadj Ahmed* (C-45/12, EU:C:2013:390, 31 punktas).
- 18 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad būtų sunku praktikoje atsisakyti šio gyvenamosios vietos reikalavimo. Iš tiesų, jeigu moksleivis gyvena ne toje pačioje valstybėje narėje, kurioje yra jo lankoma mokymo įstaiga, būtų sunku nustatyti artimiausią mokymo įstaigą siekiant apskaičiuoti atlygintinų mokyklinio transporto išlaidų sumą.

- 19 Tokiomis aplinkybėmis *Oberverwaltungsgericht Rheinland-Pfalz* (Reino krašto-Pfalco žemės apeliacinis administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar <...> Reglamento <...> Nr. 492/2011 <...> 7 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią vietos valdžios (apskrities) institucijos įpareigos užtikrinti mokyklinį transportą tik aukštesnio lygmens federacinės valstybės teritorinio vieneto (federalinės žemės) gyventojams, turi netiesiogiai diskriminuojantį poveikį, nors iš faktinių aplinkybių akivaizdu, kad teisė į šią paslaugą dėl gyvenamosios vietos reikalavimo nesuteikiama daugiausia likusioje valstybės narės teritorijoje gyvenantiems asmenims?

Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai,

2. ar reikalavimas veiksmingai organizuoti švietimo sistemą laikytinas privalomuoju bendrojo intereso reikalavimu, galinčiu pateisinti netiesioginę diskriminaciją?“

Dėl pirmojo prejudicinio klausimo

- 20 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad nacionalinės teisės aktas, pagal kurį federalinės žemės pareiga atlyginti mokyklinio transporto išlaidas susieta su reikalavimu turėti gyvenamąją vietą šios žemės teritorijoje, yra netiesioginės diskriminacijos priemonė.
- 21 Siekiant atsakyti į šį klausimą, visų pirma reikia pažymėti, kad, viena vertus, visi Europos Sąjungos piliečiai, nepaisant gyvenamosios vietos ir pilietybės, kurie naudojami laisvo darbuotojų judėjimo teise ir vykdo profesinę veiklą kitoje nei jų gyvenamosios vietos valstybėje narėje, patenka į SESV 45 straipsnio, kurį siekiama sukonkretinti Reglamentu Nr. 492/2011, taikymo sritį (šiuo klausimu žr. 2006 m. vasario 21 d. Sprendimo *Ritter-Coulais*, C-152/03, EU:C:2006:123, 31 punktą).
- 22 Valstybės narės piliečiui, kuris, išlaikydamas darbą šioje valstybėje, savo gyvenamąją vietą perkėlė į kitą valstybę narę, taikomos SESV nuostatos dėl laisvo darbuotojų judėjimo, o todėl ir Reglamentas Nr. 492/2011 (šiuo klausimu, kiek tai susiję su 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje (OL L 257, 1968, p. 2, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 15), kurį panaikino ir pakeitė Reglamentas Nr. 492/2011, žr. 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Hartmann*, C-212/05, EU:C:2007:437, 19 punktą).
- 23 Kita vertus, reikia priminti, kad šis reglamentas palankus pasienio darbuotojams, kaip matyti iš jo 4 ir 5 konstatuojamųjų dalių, pagal kurias visų valstybių narių darbuotojų teisė vykdyti norimą veiklą Sąjungoje turėtų būti vienodai taikoma „nuolatiniais“, sezoniniams ir pasienio darbuotojams bei tiems, kurie vykdo savo veiklą teikdami paslaugas. Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnyje, kuris pažodžiui pakartoja Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio tekstą, be išlygų taip pat daroma nuoroda į „darbuotojus valstybės narės piliečius“ (1997 m. lapkričio 27 d. Sprendimo *Meints*, C-57/96, EU:C:1997:564, 50 punktas ir 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Geven*, C-213/05, EU:C:2007:438, 15 punktas).
- 24 Be to, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad valstybės narės pilietis, kuris, išlaikydamas darbą šioje valstybėje narėje, savo gyvenamąją vietą perkėlė į kitą valstybę narę ir nuo to laiko vykdo profesinę veiklą kaip pasienio darbuotojas, gali naudotis „darbuotojo migranto“ statusu, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 492/2011 (kiek tai susiję su Reglamentu Nr. 1612/68, kurį panaikino ir pakeitė Reglamentas Nr. 492/2011, žr. 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Hartmann*, C-212/05, EU:C:2007:437, 20 punktą).

- 25 Nagrinėjama atveju pagrindinė byla susijusi su Vokietijos piliečiu, kuris dirba Vokietijoje, bet gyvena Prancūzijoje. Taigi sąsaja su Sąjungos teise atsiranda dėl šio darbuotojo gyvenamosios vietos kitoje nei jo pilietybės valstybėje narėje. Kadangi šis darbuotojas pasinaudojo judėjimo laisve, jis turi teisę prieš savo pilietybės valstybę remtis Reglamentu Nr. 492/2011, kuriuo siekiama įgyvendinti laisvą darbuotojų judėjimą Sąjungoje, ir visų pirma šio reglamento 7 straipsnio 2 dalimi.
- 26 Antra, reikėtų nurodyti, kad darbuotojo migranto šeimos nariai netiesiogiai naudojasi vienodu požiūriu, kuris taikomas šiam darbuotojui pagal Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalį (kiek tai susiję su Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalimi, tapusia Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalimi, žr. 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.*, C-20/12, EU:C:2013:411, 40 punktą).
- 27 Šio reglamento 7 straipsnio 2 dalyje numatyta socialine lengvata laikomos visos lengvatos – nesvarbu, susietos su darbo sutartimi, ar ne, kurios suteikiamos valstybės darbuotojams tiesiog dėl jų gyvenamosios vietos tos valstybės teritorijoje ir kurių taikymo srities išplėtimas įtraukiant ir darbuotojus, kurie yra kitų valstybių narių piliečiai, gali palengvinti jų judėjimą (žr., be kita ko, 1998 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Martínez Sala*, C-85/96, EU:C:1998:217, 25 punktą ir 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.*, C-20/12, EU:C:2013:411, 38 punktą).
- 28 Vadinas, pagal šią nuostatą šeimos nario mokyklinio transporto išlaidų atlyginimas yra socialinė lengvata.
- 29 Trečia, svarbu priminti, kad Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalis yra speciali SESV 45 straipsnyje įtvirtinto vienodo požiūrio principo išraiška specifinėje socialinių lengvatų srityje ir turi būti aiškinama taip pat kaip ir ši nuostata (2019 m. spalio 10 d. Sprendimo *Krah*, C-703/17, EU:C:2019:850, 21 punktas; kiek tai susiję su Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalimi, tapusia Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalimi, taip pat žr. 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.*, C-20/12, EU:C:2013:411, 35 punktą).
- 30 Šiuo vienodo požiūrio principu draudžiama ne tik atvira diskriminacija dėl pilietybės, bet ir visos netiesioginės diskriminacijos formos, kuriomis, taikant kitus atskyrimo kriterijus, iš esmės pasiekiamas toks pats rezultatas (2019 m. spalio 10 d. Sprendimo *Krah*, C-703/17, EU:C:2019:850, 23 punktas; kiek tai susiję su Reglamento Nr. 1612/68 7 straipsnio 2 dalimi, tapusia Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalimi, taip pat žr. 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.*, C-20/12, EU:C:2013:411, 41 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 31 Pavyzdžiui, nacionalinėje teisėje nustatytas reikalavimas turėti gyvenamąją vietą šalies teritorijoje norint gauti vaiko auginimo pašalpą yra netiesioginė diskriminacija, nes dėl savo pobūdžio jis gali labiau paveikti darbuotojus migrantus nei vietinius darbuotojus ir dėl to pirmieji gali patekti į ypač nepalankią padėtį (dėl Reglamento Nr. 1612/68, panaikinto ir pakeisto Reglamentu Nr. 492/2011, žr. 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Hartmann*, C-212/05, EU:C:2007:437, 28–31 punktus).
- 32 Iš to matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinė priemonė, kiek ji susieja mokyklinio transporto išlaidų atlyginimą su reikalavimu turėti gyvenamąją vietą konkrečioje federalinėje žemėje, dėl savo pobūdžio gali būti labiau nepalanki pasienio darbuotojams, gyvenantiems kitoje valstybėje narėje. Vadinas, ji įtvirtina netiesioginę diskriminaciją, uždraustą pagal Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalį.
- 33 Tokios išvados negali paneigti aplinkybė, kad nuo šios nacionalinės priemonės taip pat nukenčia vietiniai darbuotojai, gyvenantys kitose federalinėse žemėse.
- 34 Viena vertus, primintina, kad nustačius, jog dėl savo pobūdžio nacionalinės teisės aktai gali labiau paveikti pasienio darbuotojus migrantus, priemonės pripažinimui netiesiogiai diskriminuojančia neturi reikšmės tai, kad ji galbūt vienodai veikia piliečius, kurie negali įvykdyti nurodyto reikalavimo, ir pasienio darbuotojus. Tam, kad priemonė galėtų būti laikoma netiesiogiai diskriminuojančia, nebūtina,

kad ja būtų sudarytos palankesnės sąlygos visiems konkrečios valstybės narės piliečiams arba būtų sudarytos nepalankesnės sąlygos tik kitų valstybių piliečiams, nepaveikiant savo piliečių (šiuo klausimu žr. 2019 m. kovo 13 d. Sprendimo *Gemeinsamer Betriebsrat EurothermenResort Bad Schallerbach*, C-437/17, EU:C:2019:193, 31 ir 32 punktus; dėl Reglamento Nr. 1612/68, panaikinto ir pakeisto Reglamentu Nr. 492/2011, taip pat žr. 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.*, C-20/12, EU:C:2013:411, 45 punktą).

- 35 Kita vertus, kadangi pagrindinėje byloje nagrinėjamos diskriminacijos šaltinis yra reikalavimas turėti gyvenamąją vietą valstybės narės teritorijos dalyje, o ne pilietybės reikalavimas, nustatant tokią diskriminaciją, kokia apibrėžta šio sprendimo 30 ir 31 punktuose, neturi didelės reikšmės tai, kad dėl šio gyvenamosios vietos reikalavimo taip pat diskriminuojami vietiniai darbuotojai, gyvenantys kitoje federalinėje žemėje. Jų padėtis gali būti priskirta prie atvirkštinės diskriminacijos ir Sąjungos teisėje į ją neatsižvelgiama (šiuo klausimu žr. 2008 m. birželio 19 d. Sprendimo *Kurt*, C-104/08, nepaskelbtas Rink., EU:C:2008:357, 22 ir 23 punktai).
- 36 Bet kuriuo atveju tokia nacionalinė priemonė yra pagal Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalį draudžiama laisvo darbuotojų judėjimo kliūtis, nes, net vienodai taikoma visiems, ji gali sukliudyti ar atgrasyti valstybės narės pilietį išvykti iš savo kilmės valstybės ir pasinaudoti laisvo judėjimo teise (šiuo klausimu žr. 1995 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *Bosman*, C-415/93, EU:C:1995:463, 96 punktą).
- 37 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip: Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad nacionalinės teisės aktas, pagal kurį federalinės žemės pareiga atlyginti mokyklinio transporto išlaidas susieta su reikalavimu turėti gyvenamąją vietą šios federalinės žemės teritorijoje, yra netiesioginės diskriminacijos priemonė, nes dėl savo pobūdžio ji gali labiau paveikti pasienio darbuotojus nei vietinius darbuotojus.

Dėl antrojo prejudicinio klausimo

- 38 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad būtinumas užtikrinti veiksmingą švietimo sistemos organizavimą yra privalomasis bendrojo intereso reikalavimas, kuriuo galima pateisinti nacionalinę priemonę, pripažintą netiesiogiai diskriminuojančia.
- 39 Svarbu priminti, kad netiesioginė diskriminacija iš esmės draudžiama, nebent yra objektyviai pateisinama. Tam reikia, kad ji būtų tinkama teisėto tikslo įgyvendinimui užtikrinti ir neviršytų to, kas būtina šiam tikslui pasiekti (2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.*, C-20/12, EU:C:2013:411, 46 punktą ir 2019 m. liepos 10 d. Sprendimo *Aubriet*, C-410/18, EU:C:2019:582, 29 punktą).
- 40 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad veiksmais, kurių valstybė narė imasi siekdama užtikrinti aukštą jos nuolatinių gyventojų mokymosi lygį, siekiama teisėto tikslo, kuriuo galima pateisinti netiesioginę diskriminaciją, ir kad aukštojo mokslo studijos yra Sąjungos lygmeniu pripažįstamas bendrojo intereso tikslas (2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Giersch ir kt.*, C-20/12, EU:C:2013:411, 53 punktą ir 2019 m. liepos 10 d. Sprendimo *Aubriet*, C-410/18, EU:C:2019:582, 31 punktą).
- 41 Iš to matyti, kad šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nurodytas tikslas veiksmingai organizuoti švietimo sistemą, kiek jis susijęs su Pagrindinių teisių chartijos 14 straipsnyje garantuota teise į mokslą, gali būti laikomas teisėtu tikslu, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 39 punkte nurodytą jurisprudenciją.
- 42 Vis dėlto reikia konstatuoti, kad, pirma, nors pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos įtvirtintos Reino krašto-Pfalco žemės mokyklinio ugdymo įstatyme, jos reglamentuoja tik mokyklinio transporto organizavimą šioje federalinėje žemėje. Antra, vien tai, kad Reino krašto-Pfalco

žemės mokyklinio ugdymo įstatymo 69 straipsnyje numatyta, kad jeigu lankoma mokykla yra ne šios federalinės žemės teritorijoje, transporto išlaidas apmoka ta apskritis ar apskričiai nepriklausantis miestas, kurio teritorijoje yra moksleivio gyvenamoji vieta, patvirtina, kad mokyklinio transporto organizavimas federalinės žemės lygmeniu nebūtinai yra susijęs su švietimo sistemos organizavimu šioje žemėje.

- 43 Vadinas, kaip pažymėjo Europos Komisija, pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos nėra pakankamai glaudžiai susijusios su švietimo sistemos organizavimu, kad būtų galima pripažinti, jog šiomis nuostatomis siekiama tokio teisėto tikslo.
- 44 Bet kuriuo atveju gyvenamosios vietos reikalavimo, kuriuo remiamasi prieš pagrindinės bylos šalis, negalima laikyti būtinu planuojant ir organizuojant mokyklinį transportą, nes, kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, galima numatyti ir kitas priemones. Konkrečiai kalbant, apskaičiuojant atlygintinų mokyklinio transporto išlaidų sumą taikant moksleivio gyvenamosios vietos kriterijų galima būtų atsižvelgti į „tašką, kuriame tiesi linija tarp faktinės gyvenamosios vietos ir arčiausios mokyklos kerta sieną“.
- 45 Šiuo klausimu svarbu pabrėžti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo paminėtos aplinkybės, jog nacionalinėms valdžios institucijoms būtų sunkiau įgyvendinti alternatyvias priemones, savaime nepakanka norint pateisinti SESV nustatytos pagrindinės laisvės ribojimą (šiuo klausimu žr. 2016 m. gegužės 26 d. Sprendimo *Kohll ir Kohll-Schlessler*, C-300/15, EU:C:2016:361, 59 punktą) ir pagrįsti Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalies pažeidimą.
- 46 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip: Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad praktiniai sunkumai, susiję su veiksmingu mokyklinio transporto sistemos organizavimu federalinėje žemėje, nėra privalomasis bendrojo intereso reikalavimas, kuriuo galima pateisinti nacionalinę priemonę, pripažintą netiesiogiai diskriminuojančia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 47 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti tas teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (devintoji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 492/2011 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Sąjungoje 7 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad nacionalinės teisės aktas, pagal kurį federalinės žemės pareiga atlyginti mokyklinio transporto išlaidas susieta su reikalavimu turėti gyvenamąją vietą šios federalinės žemės teritorijoje, yra netiesioginės diskriminacijos priemonė, nes dėl savo pobūdžio jis gali labiau paveikti pasienio darbuotojus nei vietinius darbuotojus.**
- 2. Reglamento Nr. 492/2011 7 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad praktiniai sunkumai, susiję su veiksmingu mokyklinio transporto sistemos organizavimu federalinėje žemėje, nėra privalomasis bendrojo intereso reikalavimas, kuriuo galima pateisinti nacionalinę priemonę, pripažintą netiesiogiai diskriminuojančia.**

Parašai.